Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2013 m. birželio 13 d.*

„Apeliacinis skundas — Regionui skirta valstybės pagalba — Pagalba viešbučių pramonei Sardinijoje — Nauja pagalba — Esamos pagalbos schemos pakeitimas — Sprendimas dėl klaidų ištaisymo — Galimybė priimti tokį sprendimą — Reglamentas (EB) Nr. 659/1999 — 4 straipsnio 5 dalis, 7 straipsnio 6 dalis, 10 straipsnio 1 dalis, 13 straipsnio 2 dalis 16 straipsnis ir 20 straipsnio 1 dalis — Skatinamasis pagalbos poveikis — Teisėtų lūkesčių apsauga“

Sujungtose bylose C-630/11 P–C-633/11 P

dėl 2011 m. lapkričio 21 d. (C-630/11 P) ir 2011 m. lapkričio 30 d. (C-631/11 P–C-633/11 P) pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateiktų apeliacinių skundų,

**HGA srl**, įsteigta Golfo Aranci (Italija),

**Gimar srl**, įsteigta Sasaryje (Italija),

**Coghene Costruzioni srl**, įsteigta Algere (Italija),

**Camping Pini e Mare di Cogoni Franco & C. Sas**, įsteigta Quartu Sant'Elenoje (Italija),

**Immobiliare 92 srl**, įsteigta Arcakenoje (Italija),

**Gardena srl**, įsteigta Santa Teresa di Galūroje (Italija),

**Hotel Stella 2000 srl**, įsteigta Olbijoje (Italija),

**Vadis srl**, įsteigta Valedorijoje (Italija),

**Macpep srl**, įsteigta Sorse (Italija),

**San Marco srl**, įsteigta Algere,

**Due lune SpA**, įsteigta Milane (Italija),

**Hotel Mistral di Bruno Madeddu & C. Sas**, įsteigta Algere,

**L'Esagono di Mario Azara & C. Snc**, įsteigta San Teodore (Italija),

**Le Buganville srl** (ankstesnis pavadinimas *Le Buganville di Cogoni Giuseppe & C. Snc*), įsteigta Vilazimiuse (Italija),

* Proceso kalba: italų.

**Le Dune srl** (ankstesnis pavadinimas *Le Dune di Stefanelli Vincenzo & C. Snc*), įsteigta Arbuse (Italija) (C-630/11 P),

atstovaujamos *avvocati* G. Dore, F. Ciulli ir A. Vinci,

**Regione autonoma della Sardegna**, atstovaujama *avvocati* A. Fantozzi ir G. Mameli (C-631/11 P),

**Timsas srl**, įsteigta Arezzo (Italija), atstovaujama *avvocati* D. Dodaro ir S. Pinna (C-632/11 P),

**Grand Hotel Abi d'Oru SpA**, įsteigta Olbijoje, atstovaujama *avvocati* D. Dodaro ir R. Masuri (C-633/11 P),

apeliantės,

dalyvaujant kitai proceso šaliai:

**Europos Komisijai**, atstovaujamai D. Grespan, C. Urraca Caviedes ir G. Conte, nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas R. Silva de Lapuerta, teisėjai G. Arestis, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (pranešėjas) ir J. L. da Cruz Vilaça,

generalinis advokatas Y. Bot,

posėdžio sekretorė A. Impellizzeri, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. vasario 28 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2013 m. kovo 21 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

## Sprendimą

1 Savo apeliaciniais skundais *HGA srl*, *Gimar srl*, *Coghene Costruzioni srl*, *Camping Pini e Mare di Cogoni Franco & C. Sas*, *Immobiliare 92 srl*, *Gardena srl*, *Hotel Stella 2000 srl*, *Vadis srl*, *Macpep srl*, *San Marco srl*, *Due lune SpA*, *Hotel Mistral di Bruno Madeddu & C. Sas*, *L'Esagono di Mario Azara & C. Snc*, *Le Buganville srl*, *Le Dune srl* (toliau visos kartu – HGA), *Regione autonoma della Sardegna*, *Timsas srl* (toliau – *Timsas*) ir *Grand Hotel Abi d'Oru SpA* (toliau – *Grand Hotel Abi d'Oru*) prašo panaikinti 2011 m. rugsėjo 20 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Regione autonoma della Sardegna ir kt. prieš Komisiją* (T-394/08, T-408/08, T-453/08 ir T-454/08, Rink. p. II-6255; toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo šis teismas atmetė jų ieškinį dėl 2008 m. liepos 2 d. Komisijos sprendimo 2008/854/EB dėl pagalbos schemos „1998 m. Regionų įstatymas Nr. 9 – neteisėtas pagalbos N 272/98 taikymas" C 1/04 (ex NN 158/03 ir CP 15/2003) (OL L 302, p. 9), kuriuo su bendrąja rinka nesuderinama pripažįstama *Regione autonoma della Sardegna* neteisėtai suteikta pagalba pradinėms investicijoms viešbučių pramonei Sardinijoje ir kuriuo įpareigojama susigrąžinti šią pagalbą iš ją gavusių subjektų (toliau – ginčijamas sprendimas), panaikinimo.

## Teisinis pagrindas

*Reglamentas (EB) Nr. 659/1999*

2 Pagal 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias [SESV 108] straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339), 1 straipsnio c punktą „nauja pagalba – tai visa pagalba, t. y. pagalbos sistemos ir individuali pagalba, kuri nėra egzistuojanti pagalba, įskaitant egzistuojančios pagalbos pakeitimus“.

3 Pagal šio reglamento 1 straipsnio g punktą „netinkamas pagalbos taikymas – tai pagalba, kurią gavėjas taiko pažeisdamas [patvirtinimo] sprendimą“.

4 Minėto reglamento II skyriuje „Pranešimo apie pagalbos skyrimą pateikimo tvarka“ esančio 4 straipsnio 5 dalyje numatyta:

„Šio straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse išvardyti sprendimai [po pirminio pranešimo apie priemones patikrinimo] priimami per 2 mėnesius. Minėtasis laikotarpis prasideda gavus išsamų pranešimą. <...>“

5 7 straipsnio „Komisijos sprendimai užbaigti formalaus tyrimo procesą“, esančio tame pačiame II skyriuje, 6 dalyje patikslinama, kad „Komisija pagal galimybes stengiasi priimti sprendimą per 18 mėnesių po formalaus tyrimo proceso pradžios“.

6 Reglamento Nr. 659/1999 III skyriuje „Neteisėtai pagalbai taikoma tvarka“ esančio 10 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jeigu Komisija turi iš bet kurio šaltinio gautą informaciją apie įtariamą neteisėtą pagalbą, „tokią informaciją ji iš karto patikrina“.

7 Pagal šio reglamento 13 straipsnio 2 dalį esant galimai neteisėtai pagalbai Komisija neprivalo laikytis terminų, be kita ko, nustatytų minėto reglamento 4 straipsnio 5 dalyje ir 7 straipsnio 6 dalyje.

8 To paties reglamento 16 straipsnyje, be kita ko, numatyta, kad jo 7, 10 ir 13 straipsniai taikomi *mutatis mutandis* vykdant formalaus tyrimo procesą netinkamo pagalbos taikymo atveju.

9 Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Po to, kai Komisija priima sprendimą pradėti formalaus tyrimo procesą, kiekviena suinteresuotoji šalis gali pateikti pastabas pagal 6 straipsnį. Kiekvienai minėtas pastabas pateikusiai suinteresuotajai šaliai ir kiekvienam individualiam pagalbos gavėjui išsiunčiama pagal 7 straipsnį priimto Komisijos sprendimo kopija.

<...>

3. Suinteresuotosios šalies prašymu jai pateikiama sprendimo kopija pagal šio reglamento 4 ir 7 straipsnius, 10 straipsnio 3 dalį ir 11 straipsnį.“

*Reglamentas (EB) Nr. 794/2004*

10 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 794/2004, įgyvendinančio Reglamentą Nr. 659/1999 (OL L 140, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 4 t., p. 3), 4 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c punkte taikomos pagalbos pakeitimai – tai visi pakeitimai, išskyrus grynai formalaus ir administracinio pobūdžio pakeitimus, kurie negali turėti įtakos pagalbos priemonės atitikčiai bendrosios rinkos reikalavimams.

*1998 m. gairės*

11 Komisijos pranešimo „Nacionalinės regioninės pagalbos teikimo gairės (98/C 74/06)“ (OL C 74, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 226; toliau – 1998 m. gairės) 4.2 punkte, be kita ko, nurodyta, kad „pagalbos schemose turi būti numatyta, kad paraiška pagalbai gauti turi būti pateikiama prieš pradedant darbus pagal projektą“.

12 Pagal šių gairių 6.1 punktą, išskyrus pereinamojo laikotarpio priemones, išdėstytas jų 6.2 ir 6.3 punktuose, Komisija turi įvertinti regioninės pagalbos suderinamumą su bendrąja rinka remdamasi šiomis gairėmis, kai tik bus galima jas taikyti.

**Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas**

13 Šio ginčo faktinės aplinkybės, išdėstytos skundžiamo sprendimo 1–23 punktuose, gali būti apibendrintos, kaip išdėstyta toliau.

14 1998 m. kovo 11 d. *Regione autonoma della Sardegna* priėmė Regiono įstatymą Nr. 9 dėl priemonių, kuriomis skatinamas viešbučių renovavimas ir pritaikymas, ir nuostatų, kuriomis iš dalies pakeičiamas ir papildomas 1993 m. rugsėjo 14 d. Regiono įstatymas Nr. 40 (*la legge regionale n° 9, incentivi per la riqualificazione e l'adeguamento delle strutture alberghiere e norme modificative e integrative della legge regionale 14 settembre 1993, n. 40*; 1998 m. kovo 21 d. *Bollettino ufficiale della Regione Autonoma della Sardegna* Nr. 9; toliau – Įstatymas Nr. 9/1998), kuris įsigaliojo 1998 m. balandžio 5 d.

15 Šio įstatymo 2 straipsnyje viešbučių sektoriaus įmonėms, įsteigtoms Sardinijoje, nustatoma pagalba pradinėms investicijoms, suteikiant subsidijas ir lengvatines paskolas, taip pat veiklos pagalba pagal *de minimis* taisyklę (toliau – pirminė pagalbos schema).

16 1998 m. gegužės 6 d. laišku Italijos valdžios institucijos pranešė Komisijai apie Įstatymą Nr. 9/1998 ir įsipareigojo netaikyti pirminės pagalbos schemos tol, kol Komisija jos nepatvirtins.

17 1998 m. birželio 22 d. laišku Italijos valdžios institucijos, atsakydamos į Komisijos prašymą pateikti papildomos informacijos, pranešė, kad pirminės pagalbos schemos įgyvendinimo nuostatos bus priimtos tik po to, kai ši schema bus patvirtinta.

18 1998 m. rugsėjo 28 d. laišku Italijos valdžios institucijos taip pat informavo Komisiją, kad Įstatyme Nr. 9/1998 numatyta pagalba galės būti suteikta tik „vėliau“ numatytiems vykdyti projektams ir kad ši sąlyga bus patvirtinta minėto įstatymo įgyvendinimo nuostatose.

19 1998 m. lapkričio 12 d. Sprendimu SG(98) D/9547 Komisija patvirtino, kad Įstatymu Nr. 9/1998 nustatyta pagalbos schema „N 272/98 – Italija – pagalba viešbučių sektoriui“ suderinama su bendrąja rinka pagal EB 92 straipsnio 3 dalies a punktą (toliau – patvirtinantis sprendimas).

20 1999 m. balandžio 29 d. *Regione autonoma della Sardegna* priklausantis *Assessore del Turismo, Artigianato e Commercio* (Turizmo, amatų ir prekybos asesorius) priėmė Dekretą Nr. 285 dėl Įstatymo Nr. 9/1998 įgyvendinimo (1999 m. gegužės 8 d. *Bollettino ufficiale della Regione Autonoma della Sardegna* Nr. 15, toliau – Dekretas Nr. 285/1999).

21 Šio dekreto 4 ir 5 straipsniuose atitinkamai numatyta, kad suteikta pagalba turi būti susijusi su projektais, kurie bus įgyvendinti pateikus pagalbos paraiškas, ir kad reikalavimus atitinka tik išlaidos, patirtos pateikus minėtas paraiškas. Vis dėlto minėto dekreto 17 straipsnyje „Pereinamojo pobūdžio nuostatos“ buvo numatyta, jog dekreto pirmo taikymo etape reikalavimus atitinka po 1998 m. balandžio 5 d., t. y. įsigaliojus Įstatymui Nr. 9/1998, patirtos išlaidos ir panaudotos investicijos.

22 2000 m. liepos 27 d. *Regione autonoma della Sardegna* priėmė Nutarimą Nr. 33/3, kuriuo buvo panaikintas Dekretas Nr. 285/1999 dėl formos trūkumų, ir Nutarimą Nr. 33/4, kuriuo nustatomos naujos pagalbos schemos įgyvendinimo nuostatos.

23 Tą pačią dieną *Regione autonoma della Sardegna* taip pat priėmė Nutarimą Nr. 33/6, kuriame buvo numatyta: kadangi paskelbus Dekretą Nr. 285/1999, kuriame buvo įtvirtintos Sąjungos teisės neatitinkančios nuostatos, potencialiems pagalbos gavėjams galėjo atsirasti lūkesčių, jog visi po 1998 m. balandžio 5 d. atlikti darbai bus laikomi atitinkančiais reikalavimus, pirmą kartą taikant Įstatymą Nr. 9/1998 reikia atsižvelgti į darbus, kurie buvo atlikti po šios datos, jei jie buvo nurodyti pagalbos paraiškoje, pateiktoje pagal pirmąjį metinį kvietimą teikti paraiškas.

24 2000 m. lapkričio 2 d. laišku Italijos valdžios institucijos pranešė Komisijai apie Įstatymo Nr. 9/1998 taikymo nuostatas – jos nusiuntė jai Nutarimo Nr. 33/4 kopiją, tačiau neužsiminė apie Nutarimą Nr. 33/6.

25 Atsakydamos į prašymą dėl informacijos, Italijos valdžios institucijos 2001 m. balandžio 25 d. laišku, prie kurio dar kartą buvo pridėtas Nutarimas Nr. 33/4, patvirtino, kad taikyta pagalbos schema atitiko 1998 m. gaires.

26 Gavusi skundą, kuriame buvo pranešta apie netinkamą pirminės pagalbos schemos taikymą, Komisija 2003 m. vasario 26 d. paprašė Italijos valdžios institucijų papildomos informacijos.

27 2003 m. balandžio 22 d. atsakyme Italijos valdžios institucijos pirmą kartą paminėjo Nutarimą Nr. 33/6.

28 2004 m. vasario 3 d. laišku Komisija pranešė Italijos Respublikai apie savo sprendimą „Pagalba C 1/04 (ex NN 158/03) – Neteisėtas pagalbos N 272/98 taikymas – Sardinijos regionas – Kvietimas teikti pastabas taikant EB 88 straipsnio 2 dalį dėl netinkamo pirminės pagalbos schemos taikymo (OL C 79, p. 4; toliau – sprendimas pradėti procedūrą). Šiame sprendime Komisija nurodė, kad leisdamos suteikti pagalbą jau pradėtiems investiciniams projektams Italijos valdžios institucijos nesilaikė pareigos, numatytos patvirtinančiame sprendime, ir 1998 m. gairėse nustatytų taisyklių. Dėl to Komisija nusprendė, kad gali būti netinkamai taikoma pirminė pagalbos schema, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 659/1999 16 straipsnį, ir suabejojo dėl investiciniams projektams, pradėtiems vykdyti prieš pateikiant pagalbos paraišką, suteiktos pagalbos suderinamumo.

29 Gavusi Italijos valdžios institucijų ir *Grand Hotel Abi d'Oru* pastabas, Komisija 2006 m. lapkričio 22 d. priėmė sprendimą „Valstybės pagalba C 1/2004 – Regiono įstatymas Nr. 9/98. Dėl pagal EB 88 straipsnio 2 dalį vykstančios procedūros C 1/2004 klaidų ištaisymo ir taikymo ribų išplėtimo – Kvietimas teikti pastabas taikant EB 88 straipsnio 2 dalį“ (OL C 32, 2007, p. 2, toliau – sprendimas dėl klaidų ištaisymo), kuriuo ištaisomos procedūros, pradėtos remiantis sprendimu pradėti procedūrą, klaidos ir išplečiamos jos taikymo ribos. Šio sprendimo dalyje „Priežastys taisyti procedūros klaidas ir išplėsti jos taikymo ribas“ Komisija, be kita ko, nurodė, kad Nutarimas Nr. 33/6 nebuvo paminėtas sprendime pradėti procedūrą, tačiau, remiantis ne Nutarimu Nr. 33/4, kaip tai klaidingai buvo nurodyta sprendime pradėti procedūrą, o pirmiau minėtu aktu, 28 atvejais buvo suteikta pagalba investiciniams projektams, pradėtiems prieš pateikiant pagalbos paraišką. Be to, Komisija nurodė, kad „netinkamo pagalbos taikymo“ sąvoka pagal Reglamento Nr. 659/1999 16 straipsnį, į kurią sprendime pradėti procedūrą daroma nuoroda, susijusi su atvejais, kai patvirtintos pagalbos gavėjas pagalbą panaudoja kitaip, nei nurodyta sprendime teikti pagalbą arba pagalbos sutartyje, o ne su atvejais, kai valstybė narė, keisdama esamą pagalbos schemą, sukuria naują neteisėtą pagalbą.

30 2008 m. liepos 2 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą. Šiame sprendime ši institucija, be kita ko, nurodė, kad Nutarimu Nr. 33/6 buvo padaryti priemonės, apie kurią buvo pranešta, pakeitimai, nesuderinami su patvirtinančio sprendimo sąlygomis. Apie šį nutarimą Komisijai nebuvo pranešta, todėl buvo pažeista EB 88 straipsnio 3 dalis ir Italijos Respublika nesilaikė pareigos bendradarbiauti

pagal EB 10 straipsnį. Todėl Komisija mano, kad taikyta pagalbos schema neatitinka patvirtinančio sprendimo, o pagalbos projektai, kurių vykdymas buvo pradėtas prieš pateikiant bet kokią pagalbos paraišką, turi būti laikomi neteisėtais.

31 Dėl nagrinėjamos pagalbos suderinamumo su bendrąja rinka Komisija mano, kaip tai įtvirtinta ginčijamame sprendime, kad valstybės pagalba, suteikta pagal Įstatymą Nr. 9/1998 ir Italijos neteisėtai įgyvendinta Nutarimu Nr. 33/6, yra nesuderinama su minėta rinka, jei pagalbos gavėjas pagalbos paraiškos pagal šią schemą nepateikė prieš pradėdamas vykdyti darbus. Pagal šio sprendimo 2 ir 3 straipsnius Italijos Respublika privalo nedelsdama pradėti veiksmingą pagalbos išieškojimą iš nesuderinamos pagalbos, suteiktos taikant šią schemą, gavėjų, o sprendimas turi būti įgyvendintas per keturis mėnesius nuo pranešimo apie jį datos.

## Skundžiamas sprendimas

32 Ieškovės pareiškė ieškinį Bendrajam Teismui dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo. Pagrįsdamos savo ieškinį jos nurodė trylika pagrindų, iš kurių trys dėl procedūros trūkumų ir susiję, pirma, su SESV 108 straipsnio 2 dalies ir Reglamento Nr. 659/1999 pažeidimu, antra, SESV 297 straipsnio 2 dalies trečios pastraipos ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimu ir, trečia, ginčijamo sprendimo nemotyvavimu. Kiti dešimt ieškinio pagrindų pateikti dėl esminių trūkumų ir susiję, pirma, su sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinio pagrindo nebuvimu, antra, piktnaudžiavimu įgaliojimais priimant šį sprendimą, trečia, tuo, kad patvirtinančiame sprendime nebuvo nurodyta išankstinės paraiškos sąlyga, ketvirta, klaidingu aptariamos pagalbos pripažinimu neteisėta, penkta, 1998 m. gairių netaikymu, šešta, akivaizdžia vertinimo klaida dėl skatinamojo poveikio buvimo, septinta, SESV 107 straipsnio 3 dalies pažeidimu, aštunta, nešališkumo ir konkurencijos apsaugos principų pažeidimu, devinta, teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu ir, dešimta, nuostatų, susijusių su *de minimis* pagalba, pažeidimu.

33 Bendrasis Teismas atmetė visus šiuos pagrindus.

34 Bendrasis Teismas visų pirma išnagrinėjo sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinę prigimtį. Skundžiamo sprendimo 69 punkte konstatavęs, kad tekstai, reglamentuojantys procedūrą valstybės pagalbos srityje, aiškiai nenumato sprendimo dėl vykstančios procedūros klaidų taisymo ir taikymo ribų išplėtimo, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 71–73 punktuose nusprendė:

„71 Tačiau logiška ir visų pirma naudinga galimam pagalbos gavėjui, kad Komisija, po sprendimo pradėti formalią tyrimo procedūrą priėmimo pastebėjusi, jog jis pagrįstas nepakankamomis faktinėmis aplinkybėmis ar klaidingu aplinkybių teisiniu vertinimu, turėtų galimybę patikslinti savo poziciją priimdama sprendimą dėl klaidų ištaisymo. Iš tikrųjų toks sprendimas dėl klaidų ištaisymo, dėl kurio suinteresuotosioms šalims iš naujo siūloma pateikti savo pastabas, leidžia joms reaguoti į Komisijos pirminio vertinimo pasikeitimus, aptariamą priemonę ir pateikti savo nuomonę šiuo klausimu.

72 Be to, reikia pažymėti, kad Komisija taip pat galėjo pirmiausia priimti sprendimą, kuriuo užbaigiama procedūra, ir po to priimti naują sprendimą pradėti formalią tyrimo procedūrą, pagrįstą jos nauju teisiniu vertinimu ir kurio turinys iš esmės būtų buvęs toks pats kaip ir sprendimo dėl klaidų ištaisymo. Tokiomis aplinkybėmis proceso ekonomijos argumentai ir gero administravimo principas yra palankesni sprendimo dėl klaidų ištaisymo, o ne sprendimo dėl procedūros užbaigimo ir sprendimo pradėti naują procedūrą priėmimui. Tokiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad procedūros dalyko ištaisymas leido Komisijai priimant ginčijamą sprendimą atsižvelgti į *Grand Hotel Abi d'Oru* pastabas, pateiktas dėl sprendimo pradėti procedūrą, o taip nebūtų buvę, jei ji būtų užbaigusi formalaus tyrimo procedūrą, kad galėtų pradėti naują.

73 Kalbant apie tokio sprendimo dėl klaidų ištaisymo teisinę kvalifikaciją, kadangi jis susijęs su sprendimu pradėti procedūrą ir jie kartu sudaro vieną iš dalies pakeistą sprendimą pradėti procedūrą, reikia konstatuoti, kad jų teisinis pobūdis vienodas. Šiuo klausimu reikia priminti, kad pranešimas pradėti formalią tyrimo procedūrą yra skirtas tik tam, kad iš suinteresuotųjų asmenų būtų surinkta visa informacija, kuri leistų Komisijai turėti aiškesnę nuomonę dėl tolimesnių veiksmų (1973 m. liepos 12 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, 70/72, Rink. p. 813, 19 punktas; 1996 m. spalio 22 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Skibsværftsforeningen ir kt. prieš Komisiją*, T-266/94, Rink. p. II-1399, 256 punktas).“

35 Antra, Bendrasis Teismas išnagrinėjo kaltinimus dėl terminų, numatytų Reglamente Nr. 659/99, nesilaikymo. Jis visų pirma skundžiamo sprendimo 96 punkte nusprendė, kad šio reglamento 4 straipsnio 5 dalis, kurioje numatytas dviejų mėnesių terminas pirminiam patikrinimui užbaigti, pradedamas skaičiuoti kitą dieną po to, kai gaunamas išsamus pranešimas, netaikytina šiuo atveju, nes apie nagrinėjamą pagalbą nebuvo pranešta Komisijai. Be to, dėl minėto reglamento 10 straipsnio, pagal kurį, jeigu Komisija turi iš bet kurio šaltinio gautą informaciją apie įtariamą neteisėtą pagalbą, tokią informaciją ji iš karto patikrina, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 97–100 punktuose nusprendė, kad ši nuostata turi būti suprantama ne kaip nuoroda į pirminio patikrinimo užbaigimą, o greičiau kaip nuoroda į pirminio patikrinimo pradžią ir kad šiek tiek ilgesnis nei 11 mėnesių terminas, praėjęs nuo skundo gavimo ir sprendimo pradėti procedūrą priėmimo, nebuvo pernelyg ilgas. Galiausiai Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 101 punkte nusprendė, kad pagal Reglamento Nr. 659/1999 13 straipsnio 2 dalį ir 16 straipsnį, įtariant neteisėtą pagalbą, kaip pagalbos, kuri buvo taikoma galimai piktnaudžiaujant, atveju, Komisija, be kita ko, nesaistoma to paties reglamento 7 straipsnio 6 dalyje nustatyto termino.

36 Trečia, Bendrasis Teismas atmetė ieškinio pagrindą, susijusį su EB 254 straipsnio 3 dalimi (dabar – SESV 297 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa) ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimu, skundžiamo sprendimo 106 ir 107 punktuose nurodydamas, kad Komisijos priimti sprendimai valstybės pagalbos srityje skirti tik atitinkamoms valstybėms narėms, kad sprendimas dėl klaidų ištaisymo buvo skirtas tik Italijos Respublikai, o ne pagalbos pagal ginčijamą schemą gavėjams ir kad dėl to SESV 297 straipsnio 3 dalis neįpareigojo Komisijos pranešti apie sprendimą dėl klaidų ištaisymo *Grand Hotel Abi d'Oru*.

37 Ketvirta, Bendrasis Teismas nagrinėjo ieškinio pagrindus, veikiau susijusius su klaidingu pagalbos kvalifikavimu kaip neteisėta pagalba, o ne pagalba, kuri buvo taikoma piktnaudžiaujant. Šiuo aspektu Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 175 ir 180 punktuose nusprendė, kad pagalba, suteikta remiantis iš esmės skirtingu teisiniu pagrindu nei patvirtinančiame sprendime patvirtinta schema, turi būti laikoma nauja pagalba, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c punktą. Nutarimu Nr. 33/6 padarytas pakeitimas negali būti kvalifikuojamas kaip mažareikšmis ar nežalingas, nes, kaip matyti iš 1998 m. gairių 4.2 punkto, Komisija, patvirtindama regionui skirtos pagalbos schemą, nuolat nustato sąlygą, kad pagalbos paraiškos būtų būtinai pateiktos prieš pradedant vykdyti projektus. Be to, ši nauja pagalba turi būti laikoma neteisėta, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio f punktą, nes apie patvirtintos schemos pakeitimą, kurio ėmėsi *Regione autonoma della Sardegna*, priimdamas Nutarimą Nr. 33/6, nebuvo pranešta Komisijai.

38 Penkta, Bendrasis Teismas išnagrinėjo pagrindą, susijusį su akivaizdžia vertinimo klaida dėl skatinamojo poveikio buvimo. Skundžiamo sprendimo 215 punkte pažymėjęs, kad pagalbos paraiškos pateikimo prieš pradedant vykdyti investicijų projektą kriterijus yra paprastas ir tinkamas kriterijus, leidžiantis Komisijai preziumuoti skatinamojo poveikio buvimą, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 226 punkte pridūrė, kad reikia išnagrinėti, ar ieškovai pirmojoje instancijoje įrodė aplinkybes, galinčias užtikrinti ginčijamos schemos skatinamąjį poveikį net ir nepateikus pagalbos paraiškos prieš pradedant įgyvendinti atitinkamą projektą. Be to, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 227 punkte kaip nereikšmingus atmetė ieškovių pirmoje instancijoje argumentus, susijusius su ypatinga padėtimi arba su pagalbos gavėjų elgesiu, nes ginčijamo sprendimo objektas buvo pagalbos schema, o ne individuali pagalba. Skundžiamo sprendimo 231–237 punktuose Bendrasis Teismas

atmetė ieškovių pirmoje instancijoje argumentą, kad vien Įstatymo Nr. 9/1998 įsigaliojimas suteikė įmonėms tikrumo dėl galimybės pasinaudoti pagalba. Konkrečiai, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 232 ir 233 punktuose nurodė, kad nesant Komisijos sprendimo dėl pagalbos, apie kurią buvo pranešta, suderinamumo, tai, kad nacionalinės valdžios institucijos priėmė teisės nuostatas, numatančias pagalbos schemos nustatymą, negali suteikti galimiems šios pagalbos gavėjams tikrumo dėl minėtose nuostatose numatytos pagalbos gavimo.

39 Šešta, Bendrasis Teismas atmetė ieškinio pagrindą, susijusį su nešališkumo ir konkurencijos apsaugos principų pažeidimu, skundžiamo sprendimo 255 punkte nurodydamas, kad 10 įmonių, nurodytų ieškovių pirmoje instancijoje ir pateikusių pagalbos paraišką taikant Dekrete Nr. 285/1999, kuris vėliau buvo panaikintas, numatytą procedūrą, nebuvo panašioje padėtyje kaip ieškovės pirmoje instancijoje, nes pastarosios nepateikė jokios pagalbos paraiškos prieš pradėdamos su investicijų projektais susijusius darbus, o 10 aptariamų įmonių pateikė paraiškas remdamosi vėliau panaikintu taikymo dekretu.

40 Galiausiai, Bendrasis Teismas išnagrinėjo ieškinio pagrindą, susijusį su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu. Šiuo aspektu jis visų pirma skundžiamo sprendimo 274 punkte priminė, kad teisėtais lūkesčiais dėl pagalbos teisėtumo iš principo ir ypatingais atvejais galima remtis tik jei ši pagalba buvo suteikta laikantis EB 88 straipsnyje (dabar – SESV 108 straipsnis) numatytos procedūros. Iš tikrųjų paprastai rūpestingas ūkio subjektas turi įsitikinti, jog šios procedūros buvo laikytasi. Be to, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 275 punkte nurodė, kad šiuo atveju ginčijamos pagalbos gavėjai iš esmės negali remtis teisėtais lūkesčiais dėl minėtos pagalbos teisėtumo, nes patvirtinančiame sprendime buvo aiškiai pažymėta, kad Komisijos patvirtinimas susijęs tik su pagalba projektams, pradėtiems įgyvendinti pateikus paraiškas. Galiausiai Bendrasis Teismas konstatavo, kad nė vienai ieškovių ir įstojusių į bylą šalių pirmoje instancijoje nurodytai aplinkybei negalima pritarti kaip galinčiai pateisinti ginčijamo sprendimo panaikinimą. Konkrečiai, dėl nacionalinės valdžios institucijų patikinimų ir įvairių veiksmų, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 281 punkte padarė išvadą, kad suinteresuotieji asmenys gali grįsti savo teisėtus lūkesčius tik remdamiesi kompetentingų Sąjungos institucijų suteiktomis garantijomis.

## Šalių reikalavimai ir procesas Teisingumo Teisme

41 Savo apeliaciniais skundais apeliantės Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą;

— panaikinti ginčijamą sprendimą ir

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas (bylos C-632/11 P ir C-633/11 P).

42 Komisija Teisingumo Teismo prašo atmesti apeliacinius skundus ir priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

43 2012 m. kovo 29 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi bylos C-630/11 P–C-633/11 P buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas bendras sprendimas.

## Dėl apeliacinių skundų

44 Grįsdamos savo apeliacinius skundus apeliantės nurodo septynis pagrindus, susijusius, pirma, su sprendimo dėl klaidų ištaisymo neteisėtumu, antra, SESV 297 straipsnio ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimu, trečia, su Reglamente Nr. 659/1999 numatyto termino nesilaikymu, ketvirta, su klaidingu pagalbos kvalifikavimu kaip nauja ir neteisėta pagalba, penkta, su

akivaizdžia vertinimo klaida dėl nagrinėjamos pagalbos skatinamojo pobūdžio, šešta, su nešališkumo ir konkurencijos apsaugos principų pažeidimu ir, septinta, su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu.

*Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su sprendimo dėl klaidų ištaisymo neteisėtumu*

Šalių argumentai

45 HGA kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad jis skundžiamo sprendimo 71 punkte nusprendė, kad Komisija galėjo teisėtai ištaisyti klaidas ir išplėsti formalią tyrimo procedūrą, nors šiuo aspektu nėra teisinio pagrindo Reglamente Nr. 659/99. Be to, Bendrasis Teismas, pažeisdamas Procedūros reglamento 81 straipsnį, neatsakė į Komisijos argumentą, kad neturi būti leista atlikti sprendimo pradėti procedūrą klaidų ištaisymą remiantis tokiu dokumentu, kaip antai Nutarimas Nr. 33/6, kurį ji jau turėjo minėtos procedūros pradėjimo momentu. Iš tiesų, toks klaidų ištaisymas, net jei jis ir teisėtas, turi būti grindžiamas aplinkybėmis, gautomis po nagrinėjamos pagalbos pirminio kvalifikavimo.

46 Komisija mano, kad šis apeliacinio skundo pagrindas yra nepriimtinas, nes apeliantės prašo Teisingumo Teismo iš naujo iš esmės išnagrinėti argumentus, nurodytus pirmoje instancijoje. Bet kuriuo atveju šis apeliacinio skundo pagrindas yra nepagrįstas.

Teisingumo Teismo vertinimas

47 Jei ieškovas ginčija tai, kaip pirmojoje instancijoje Bendrasis Teismas išaiškino ar taikė Sąjungos teisę, toje instancijoje nagrinėti teisės klausimai gali būti iš naujo iškelti apeliaciniame procese. Jeigu apeliantas negalėtų pagrįsti savo apeliacinio skundo ieškinio pagrindais ir argumentais, kuriuos jis buvo pateikęs Bendrajame Teisme, apeliacinis procesas iš dalies netektų savo prasmės (žr., be kita ko, 2011 m. birželio 9 d. Sprendimo *Diputación Foral de Vizcaya ir kt. prieš Komisiją*, C-465/09 P–C-470/09 P, 79 punktą).

48 Šioje byloje HGA pateikė teisinius argumentus, kuriais konkrečiai ginčijami skundžiamo sprendimo 69–72 punktai tiek, kiek Bendrasis Teismas klaidingai nusprendė, kad Komisija galėjo teisėtai priimti sprendimą dėl klaidų ištaisymo.

49 Todėl Komisijos argumentą dėl nepriimtinumo reikia atmesti.

50 Dėl esmės, pirma, tiesa tai, kaip tvirtina HGA ir pažymi Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 69 punkte, kad tekstai, reglamentuojantys procedūrą valstybės pagalbos srityje, aiškiai nenumato galimybės priimti sprendimą dėl vykstančios procedūros klaidų taisymo ir taikymo ribų išplėtimo.

51 Tačiau tokio konstatavimo pasekmė negali būti draudimas Komisijai atlikti klaidų ištaisymą arba prireikus išplėsti formalaus tyrimo procedūrą, jei ji mano, kad pirminis sprendimas pradėti procedūrą buvo grindžiamas ne visomis aplinkybėmis ar klaidingu šių aplinkybių teisiniu kvalifikavimu. Šiuo aspektu Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 72 punkte teisingai nusprendė, kad proceso ekonomijos argumentai ir gero administravimo principas palankesni yra sprendimo dėl klaidų ištaisymo, o ne sprendimo dėl procedūros užbaigimo ir naujos procedūros pradėjimo, kurio turinys būtų toks pats, kaip ir sprendimo dėl klaidų ištaisymo, priėmimui.

52 Tačiau toks klaidų ištaisymas ar taikymo išplėtimas neturėtų kelti grėsmės suinteresuotų šalių procesinėms teisėms.

53 Šiuo atveju Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 74 punkte konstatavo, kad sprendime dėl klaidų ištaisymo buvo iš naujo pasiūlyta suinteresuotosioms šalims pateikti savo pastabas ir reaguoti į tokius pakeitimus.

54 Esant šioms sąlygoms, negalima pritarti argumentui, susijusiam su aiškaus teisinio pagrindo sprendimui dėl klaidų ištaisymo priimti nebuvimu.

55 Antra, HGA kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad jis neatsakė į argumentą, jog Komisijai neturėtų būti leista atlikti sprendimo pradėti procedūrą klaidų ištaisymą remiantis tokiu dokumentu, kaip antai Nutarimas Nr. 33/6, kurį ji jau turėjo pradėdama minėtą procedūrą.

56 Šiuo aspektu reikia priminti, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, pareiga motyvuoti, kuri Bendrajam Teismui tenka remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 36 straipsniu, kuris Bendrajam Teismui taikomas remiantis to paties statuto 53 straipsnio pirma pastraipa ir Bendrojo Teismo procedūros reglamento 81 straipsniu, nereikalauja, kad Bendrasis Teismas išsamiai ir vieną po kito išnagrinėtų visus ginčo šalių argumentus. Todėl motyvai gali būti numanomi su sąlyga, kad jie leidžia suinteresuotiesiems asmenims sužinoti, dėl kokių priežasčių Bendrasis Teismas atmetė jų argumentus, o Teisingumo Teismui – turėti pakankamai informacijos, kad galėtų vykdyti savo kontrolę (žr., be kita ko, 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Schneider Electric*, C-440/07 P, Rink. p. I-6413, 135 punktą).

57 Šiuo atveju Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 71 punkte nurodė, kad sprendimas dėl klaidų ištaisymo gali būti priimtas siekiant ištaisyti iš pradžių nustatytas nepakankamas faktines aplinkybes ir klaidingą šių faktinių aplinkybių teisinį vertinimą. Be to, iš skundžiamo sprendimo 74 punkto matyti, kad šioje byloje nagrinėjamu sprendimu dėl klaidų ištaisymo buvo siekiama ištaisyti ginčijamos schemos, nurodytos pirminiame sprendime pradėti procedūrą, teisinį vertinimą, patikslinant, kad tai neteisėta schema, o ne netinkamas patvirtintos schemos taikymas.

58 Taigi, atsižvelgiant į ypatingą procedūrą valstybės pagalbos srityje, logiška, kad iš pradžių pateiktą teisinį vertinimą galima taisyti ne tik nustačius aplinkybę, kuri anksčiau nebuvo žinoma, kaip tai pripažįsta HGA, bet ir pasibaigus išsamesniam Komisijos jau žinomų aplinkybių tyrimui.

59 Iš to matyti, kad Bendrasis Teismas netiesiogiai, bet, be jokios abejonės, leido ieškovėms suprasti priežastis, dėl kurių jis nepritarė jų argumentams, ir dėl to suteikė Teisingumo Teismui pakankamai informacijos, leidžiančios vykdyti kontrolę.

60 Todėl ieškovės neturi pagrindo prašyti panaikinti skundžiamą sprendimą, kuris dėl nurodytų priežasčių yra pakankamai motyvuotas.

61 Esant šioms sąlygoms, apeliacinio skundo pagrindą, susijusį su sprendimo dėl klaidų ištaisymo neteisėtumu, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

*Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su SESV 297 straipsnio ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimu*

Šalių argumentai

62 *Grand Hotel Abi d'Oru* iš esmės tvirtina, kad apie sprendimą dėl klaidų ištaisymo jai turėjo būti pranešta, nes ši šalis, pateikusi prašymą sprendime dėl procedūros pradėjimo, pateikė pastabas, susijusias su ginčijama schema. Be to, skundžiamo sprendimo motyvuose yra prieštaravimų, nes Bendrasis Teismas šio sprendimo 71 ir 72 punktuose nurodė, kad sprendimas dėl klaidų ištaisymo buvo pateisinamas būtinybe išsaugoti pagalbos gavėjų interesą pateikti pastabas, tačiau to paties sprendimo 106 ir 107 punktuose padarė išvadą, kad *Grand Hotel Abi d'Oru* neturėjo būti traktuojama

kaip sprendimo dėl klaidų ištaisymo adresatė. Nuspręsdamas, kad apie sprendimą dėl klaidų ištaisymo pakanka pranešti vien valstybėms narėms, kaip tai turi būti padaryta dėl sprendimo pradėti procedūrą, Bendrasis Teismas taip pat pažeidė SESV 297 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalį.

63 Komisija mano, kad skundžiamo sprendimo motyvuose nėra jokio prieštaravimo ar teisės klaidos, nes Komisijos priimtų sprendimų valstybės pagalbos srityje vienintelis adresatas yra atitinkama valstybė narė. Be to, Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalis netaikytina šiuo atveju.

Teisingumo Teismo vertinimas

64 Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 105–107 punktuose nurodė, pirma, kad, remiantis EB 254 straipsnio 3 dalimi (dabar – SESV 297 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa), apie sprendimus pranešama tiems, kuriems jie skirti, antra, kad Komisijos sprendimų valstybės pagalbos srityje adresatai visada yra atitinkamos valstybės narės ir, trečia, kad sprendimas dėl klaidų ištaisymo skirtas ne pagalbos pagal ginčijamą schemą gavėjams, bet tik Italijos Respublikai. Tai konstatavęs, Bendrasis Teismas, nepadarydamas teisės klaidos, galėjo daryti išvadą, kad EB 254 straipsnio 3 dalis neįpareigoja Komisijos apie sprendimą dėl klaidų ištaisymo pranešti *Grand Hotel Abi d'Oru*.

65 Be to, nėra jokio prieštaravimo tarp šios išvados ir išvados skundžiamo sprendimo 71 ir 72 punktuose, pagal kurią sprendimas dėl klaidų ištaisymo leido suinteresuotoms šalims reaguoti į pakeitimus Komisijos negalutiniuose vertinimuose dėl ginčijamos schemos. Iš tiesų, nepranešimas apie sprendimą dėl klaidų ištaisymo netrukdė suinteresuotoms šalims pateikti savo pastabas, nes neginčijama, kad šis sprendimas, kuriame nurodytas prašymas minėtoms šalims pateikti savo pastabas, buvo paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

66 Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalis akivaizdžiai netaikytina šioje byloje, kaip tai pažymėjo ir Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 110 ir 111 punktuose. Iš tiesų, remiantis šia nuostata, kiekvienai suinteresuotajai šaliai, pateikusiai pastabas po to, kai Komisija priima sprendimą pradėti formalaus tyrimo procedūrą, išsiunčiama pagal minėto reglamento 7 straipsnį priimto Komisijos sprendimo kopija. Tačiau minėtas 7 straipsnis apima tik Komisijos sprendimus, kuriais užbaigiama formalaus tyrimo procedūra.

67 Iš to išplaukia, kad sprendimas dėl klaidų ištaisymo neturėtų būti kvalifikuojamas kaip „sprendimas, priimtas pagal Reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnį".

68 Todėl reikia atmesti kaip nepagrįstą apeliacinio skundo pagrindą, susijusį su SESV 297 straipsnio ir Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 1 dalies pažeidimu.

*Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su terminų, numatytų Reglamente* ***Nr. 6*** *59/1999, nesilaikymu*

Šalių argumentai

69 HGA kaltina Bendrąjį Teismą, pirma, skundžiamo sprendimo 99–101 punktuose klaidingai nustačius, kad Reglamento Nr. 659/99 4 straipsnio 5 dalyje numatytas 2 mėnesių terminas taikomas tik pagalbai, apie kurią pranešta. Kadangi šios nuostatos *ratio legis* – garantuoti aiškų procedūros grafiką, šio termino turėtų būti laikomasi ir tuo atveju, kai procedūra buvo pradėta gavus skundą.

70 Antra, Bendrasis Teismas nepaisė šio reglamento 10 straipsnio 1 dalies, pagal kurią Komisija gautą informaciją privalo patikrinti nedelsdama, apimties. HGA nuomone, ši nuostata turi būti aiškinama pagal analogiją su SESV 263 ir 265 straipsniais tiek, kiek Komisija pagalbos, apie kurią nepranešta,

atveju formalaus tyrimo procedūrą privalo pradėti per du mėnesius nuo reikšmingos informacijos gavimo. Tačiau šiuo atveju Komisijai prireikė 9 mėnesių nuo Nutarimo Nr. 33/6 gavimo tam, kad pradėtų formalaus tyrimo procedūrą, ir taip pažeidė Reglamento Nr. 659/99 10 straipsnio 1 dalį.

71 Trečia, Reglamento Nr. 659/99 7 straipsnio 6 dalis taip pat buvo pažeista dėl to, kad formalaus tyrimo procedūra nebuvo baigta praėjus 18 mėnesių, priešingai, nei numatyta šiame straipsnyje. Iš tiesų, kadangi procedūra iš pradžių buvo pradėta dėl netinkamo pagalbos taikymo, taikytinas šio reglamento 16 straipsnis, kuriame daroma nuoroda į minėtą 7 straipsnį. Bet kuriuo atveju, kadangi procedūra truko ketverius su puse metų, visi protingi terminai buvo praleisti.

72 Komisija tvirtina, kad kaltinimas dėl Reglamento Nr. 659/99 7 straipsnio 6 dalies pažeidimo yra nepriimtinas, nes HGA nepatikslino skundžiamo sprendimo punktų, kuriuos ginčija. Bet kuriuo atveju nei ši Reglamento Nr. 659/1999 nuostata, nei jo 4 straipsnio 5 dalis netaikytina neteisėtos pagalbos atveju. Be to, Bendrojo Teismo aiškinime, pateiktame dėl šio reglamento 10 straipsnio 1 dalies, nėra jokios teisės klaidos.

Teisingumo Teismo vertinimas

73 Reikia atmesti Komisijos nurodytą prieštaravimą dėl nepriimtinumo, susijusį su kaltinimu dėl Bendrojo Teismo padaryto Reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnio 6 dalies pažeidimo. Iš tiesų teisiniai argumentai, kuriais palaikomas konkrečiai šis kaltinimas, leidžia nustatyti skundžiamo sprendimo aplinkybes, nurodytas HGA apeliaciniame skunde.

74 Dėl esmės reikia konstatuoti, pirma, kad iš Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 5 dalies ir 7 straipsnio 6 dalies nedviprasmiškai matyti, kad jie taikomi tik pagalbos, apie kurią pranešta, atveju. Be to, šio reglamento 13 straipsnio 2 dalyje aiškiai numatyta, kad galimos neteisėtos pagalbos atveju Komisija nėra saistoma terminų, be kita ko, nustatytų minėto reglamento 4 straipsnio 5 dalyje ir 7 straipsnio 6 dalyje.

75 Ši išvada taip pat išplaukia iš Teisingumo Teismo praktikos, pagal kurią, nesant pranešimo apie ginčijamą schemą, Komisijai netaikomas 2 mėnesių nagrinėjimo terminas, numatytas Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 5 dalyje (2011 m. liepos 28 d. Sprendimo *Diputación Foral de Vizcaya ir kt. prieš Komisiją*, C-471/09 P–C-473/09 P, 129 punktas).

76 Todėl Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos skundžiamo sprendimo 96 ir 101 punktuose nusprendęs, kad Komisija neprivalo laikytis Reglamento Nr. 659/1999 4 straipsnio 5 dalyje ir 7 straipsnio 6 dalyje nustatytų terminų, nes apie ginčijamą schemą nebuvo pranešta.

77 Jis nepadarė teisės klaidos, skundžiamo sprendimo 101 punkte nusprendęs, kad netinkamo pagalbos taikymo atveju *mutatis mutandis* taikytina Reglamento Nr. 659/1999 13 straipsnio 2 dalis, kaip tai matyti ir iš šio reglamento 16 straipsnio.

78 Antra, dėl kaltinimo, susijusio su Reglamento Nr. 659/1999 10 straipsnio 1 dalies pažeidimu, reikia priminti, kad pagal šios nuostatos tekstą, kai Komisija turi informacijos apie įtariamą neteisėtą pagalbą, nesvarbu, koks jos šaltinis, ji nedelsdama ištiria šią informaciją.

79 Šis reikalavimas, kaip siūlo HGA, remdamasi tariama analogija su SESV 263 ir 265 straipsniais, neturi būti aiškinamas kaip nustatantis Komisijai pareigą užbaigti savo tyrimą dėl tariamai neteisėtos pagalbos per 2 mėnesių terminą. Šiuo aspektu pakanka nukreipti į šio sprendimo 74–76 punktus.

80 Dėl argumento, kad Reglamento Nr. 659/1999 10 straipsnio 1 dalis buvo pažeista dėl to, kad Komisija leido praeiti 9 mėnesiams nuo *Regione autonoma della Sardegna* Nutarimo Nr. 33/6 išsiuntimo iki sprendimo pradėti procedūrą, nors minėto 10 straipsnio 1 dalimi Komisija įpareigojama išnagrinėti

turimą informaciją nedelsiant, reikia pažymėti, kad Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 97 punkte nusprendė, jog šio reglamento 10 straipsnio 1 dalis turi būti suprantama ne kaip daranti nuorodą į pirminio patikrinimo užbaigimą, o veikiau kaip nuoroda į pirminio patikrinimo pradžią. Todėl šio termino pasibaigimas nereiškia nesant priešingų aplinkybių, kad Komisija pažeidė savo pareigą pradėti bylos tyrimą nedelsiant, kaip to reikalaujama minėto 10 straipsnio 1 dalyje.

81 Vis dėlto reikia priminti, kad Komisija vykstant procedūrai dėl valstybės pagalbos tyrimo privalo laikytis protingo termino ir kad jai neleidžiama tęsti neveikimo per pirminio tyrimo etapą (žr. minėto 2011 m. liepos 28 d.

Reikia nurodyti šio sprendimo datą tam, kad šis sprendimas nebūtų painiojamas su 2011 m. birželio 9 d. Sprendimu *Diputación Foral de Vizcaya ir kt. prieš Komisiją*, C-465/09 P–C-470/09 P.Sprendimo *Diputación Foral de Vizcaya ir kt. prieš Komisiją* 129 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

82 Reikia pridurti, kad procedūros termino protingumą reikia vertinti pagal konkrečios bylos aplinkybes, kaip antai bylos sudėtingumą ir šalių elgesį (šiuo klausimu žr. 2007 m. sausio 25 d. Sprendimo *Sumitomo Metal Industries ir Nippon Steel prieš Komisiją*, C-403/04 P ir C-405/04 P, Rink. p. I-729, 116 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

83 Tačiau šiek tiek ilgesnis nei 11 mėnesių terminas, šiuo atveju praėjęs nuo skundo gavimo iki sprendimo pradėti procedūrą, negali būti laikomas pernelyg ilgu atsižvelgiant į šios bylos aplinkybes, kurias, be to, lemia laiko tarpas, būtinas papildomiems paaiškinimams pateikti, kaip tai teisingai nusprendė Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 100 punkte.

84 Galiausiai, trečia, dėl tariamos nepagrįstai ilgos administracinės procedūros trukmės, turėdamas minty ją visą, t. y. daugiau nei ketverius su puse metų nuo sprendimo pradėti procedūrą, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 162 punkte pažymėjo, kad nors formalios tyrimo procedūros trukmė nagrinėjamu atveju gali pasirodyti ilga, Komisija bet kuriuo atveju nebuvo saistoma Reglamento Nr. 659/1999 7 straipsnio 6 dalyje nustatyto 18 mėnesių termino.

85 Atsižvelgiant į visas išdėstytas aplinkybes, reikia atmesti apeliacinio skundo pagrindą dėl termino, nustatyto Reglamente Nr. 659/1999, nesilaikymo kaip nepagrįstą.

*Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su klaidingu pagalbos pripažinimu nauja ir todėl neteisėta pagalba*

Šalių argumentai

86 HGA kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad jis skundžiamo sprendimo 175–180 punktuose ginčijamą schemą kvalifikavo kaip naują ir neteisėtą pagalbą, bet ne kaip esamą pagalbą. Iš tiesų, kadangi Įstatymu Nr. 9/1998 nedaroma kliūčių suteikti pagalbą įmonėms, kurios pradėjo savo darbus prieš pateikdamos pagalbos paraišką, Nutarimas Nr. 33/6 nepakeitė šios pagalbos ir, *a fortiori*, iš esmės.

87 Komisijos teigimu, šis apeliacinio skundo pagrindas nepriimtinas, nes HGA prašo Teisingumo Teismo atlikti naują faktinių aplinkybių vertinimą, o tai jam nėra leidžiama nagrinėjant apeliacinį skundą. Bet kuriuo atveju minėtas pagrindas yra nereikšmingas, nes Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 186 punkte konstatavo, kad nuostatos, dėl kurios ginčijama schema yra neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, nėra Įstatyme Nr. 9/1998. Bet kuriuo atveju šis pagrindas nepagrįstas, nes Nutarimu Nr. 33/6 buvo iš esmės pakeista esamos pagalbos schema, taip įtvirtinant naują neteisėtos pagalbos schemą.

Teisingumo Teismo vertinimas

88 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką, Bendrajam Teismui konstatavus ar įvertinus faktines aplinkybes, pagal SESV 256 straipsnį Teisingumo Teismas turi kompetenciją tik patikrinti Bendrojo Teismo pateiktą teisinį šių faktinių aplinkybių ir jomis remiantis padarytų teisinių išvadų įvertinimą (žr. 2006 m. balandžio 6 d. Sprendimo *General Motors prieš Komisiją*, C-551/03 P, Rink. p. I-3173, 51 punktą ir 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimo *Evonik Degussa prieš Komisiją*, C-266/06 P, 72 punktą).

89 HGA iš esmės ginčija teisinį vertinimą, kuriuo rėmėsi Bendrasis Teismas, ginčijamą schemą traktuodamas kaip naują ir neteisėtą pagalbą. Todėl šis apeliacinio skundo pagrindas yra priimtinas.

90 Pagal Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c punktą „nauja pagalba“ – tai visa pagalba, t. y. pagalbos sistemos ir individuali pagalba, kuri nėra egzistuojanti pagalba, įskaitant egzistuojančios pagalbos pakeitimus“. Šiuo aspektu Reglamento Nr. 794/2004 4 straipsnio 1 dalimi esamos pagalbos pakeitimu, remiantis Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c punktu, kvalifikuojami visi pakeitimai, išskyrus visiškai formalaus ar administracinio pobūdžio pakeitimus, kurie negali turėti įtakos pagalbos priemonės suderinamumo su bendrąja rinka vertinimui.

91 Šiuo atveju Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 178 ir 179 punktuose padarė išvadą, kad pagalbos schemos pakeitimas Nutarimu Nr. 33/6 nebuvo mažareikšmis ar nežalingas ir kad todėl ginčijama schema turėjo būti kvalifikuojama kaip nauja pagalba, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio c punktą, o ne esama pagalba.

92 Argumentui, kad Nutarimu Nr. 33/6 nebuvo pakeista Įstatymu Nr. 9/1998 įtvirtina schema arba bet kuriuo atveju šis pakeitimas nebuvo esminis ir todėl jo nepakanka ginčijamą pagalbą pripažįstant nauja pagalba, neturėtų būti pritarta.

93 Pirma, HGA neturėtų tvirtinti, kad priėmus Nutarimą Nr. 33/6, kuris leidžia atsižvelgti į kai kuriuos projektus, pradėtus prieš pateikiant paraišką, nepakeitė schemos, įtvirtintos Įstatymu Nr. 9/1998. Iš tiesų, viena vertus, šiame įstatyme nieko nekalbama apie *ratione temporis* tarp pagalbos paraiškos pateikimo ir darbų pradžios, kaip tai konstatavo Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 186 punkte. Kita vertus, kaip buvo pažymėta skundžiamo sprendimo 5 punkte, Italijos valdžios institucijos informavo Komisiją, kad šiame įstatyme numatyta pagalba gali būti suteikta tik „vėliau“ vykdytiniems projektams ir kad ši sąlyga bus patvirtinta minėto įstatymo įgyvendinimo nuostatose.

94 Antra, šis pakeitimas negali būti laikomas visiškai formaliu ar administraciniu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 794/2004 4 straipsnio 1 dalį, nes gali daryti įtaką pagalbos priemonės suderinamumo su vidaus rinka vertinimui. Šiuo aspektu Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 178 punkte konstatavo, kad patvirtinančiame sprendime buvo aiškiai nurodyta sąlyga, jog pagalbos paraiška privalo būti pateikta prieš pradedant įgyvendinti investavimo projektus; tai sąlyga, kurią Komisija, patvirtindama regionui skirtos pagalbos schemą, nuolat nustato, kaip matyti iš 1998 m. gairių 4.2 punkto.

95 Todėl Bendrasis Teismas nepadarė jokios teisės klaidos, ginčijamą pagalbą kvalifikuodamas kaip naują ir neteisėtą pagalbą. Todėl šis apeliacinio skundo pagrindas turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

*Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su akivaizdžia vertinimo klaida dėl skatinamojo poveikio buvimo*

Šalių argumentai

96 HGA ir *Regione autonoma della Sardegna* kaltina Bendrąjį Teismą, pirma, padarius teisės klaidą, nes jis nusprendė, kad kriterijus, susijęs su pagalbos paraiškos pateikimu prieš pradedant darbus, yra pagalbos skatinamojo poveikio nepaneigiama prezumpcija. Šis kriterijus, kuris teikia pirmenybę visiškai formaliam požiūriui, išplaukia iš „soft law“ akto, neturinčio įpareigojamojo teisinio poveikio. Todėl Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 226 punkte paneigė pagalbos skatinamąjį poveikį ir neatsižvelgė į kitas bylos aplinkybes.

97 Antra, HGA ir *Regione autonoma della Sardegna* ginčija skundžiamo sprendimo 232 ir 233 punktus, pagal kuriuos tik Komisijos pripažinta pagalbos schema gali turėti skatinamąjį poveikį. Šių ieškovių teigimu, iš 2002 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Graphischer Maschinenbau GmbH prieš Komisiją* (T-126/99, Rink. p. II- 2427) išplaukia, kad pagalbos schema, apie kurią nepranešta, taip pat gali turėti skatinamąjį poveikį.

98 Trečia, visos apeliantės mano, kad Bendrasis Teismas nepagrįstai neatsižvelgė į aplinkybes, įrodančias, kad apeliantės buvo padrąsintos pradėti nagrinėjamus darbus. Būtent į:

— tikrumą dėl nagrinėjamos pagalbos gavimo, atsižvelgiant į tai, kad jos įvykdė visas Įstatyme Nr. 9/1998 numatytas sąlygas;

— tai, kad *Regione autonoma della Sardegna* priskirtinas regionams, nurodytiems SESV 107 straipsnio 3 dalyje;

— tai, kad buvo gauta ankstesnė pagalbos schema, panaši į ginčijamą, ir

— tai, kad buvo atsisakyta pretenduoti į įvairią pagalbą tam, kad būtų gauta nagrinėjama pagalba.

99 Ketvirta, *Regione autonoma della Sardegna* kaltina Bendrąjį Teismą nenusprendus dėl argumento, kad chronologiškai nebuvo įmanoma atsižvelgti į reikalavimą, jog darbai būtų pradėti pateikus paraišką, nes šis reikalavimas pirmą kartą buvo įtvirtintas 1998 m. gairėse.

100 Penkta, *Grand Hotel Abi d'Oru* ir *Timsas* ginčija skundžiamo sprendimo 226–228 punktus, kurie nebuvo motyvuoti arba bent jau buvo motyvuoti nepakankamai ar net prieštaringai. Iš tiesų, konkrečios bylos aplinkybės ir būtent aplinkybė, kad buvo pasinaudota ankstesne pagalbos schema, kuri yra panaši į ginčijamą pagalbą, įrodo ne tai, kad pagalba šioms apeliantėms darė skatinamąjį poveikį, bet kad visa pagalbos schema turėjo tokį poveikį.

101 Komisija atsikerta, kad Teisingumo Teismas patvirtino 1998 m. gairių taikymą pagalbos schemoms, apie kurias nebuvo pranešta, taip pat kai šios schemos buvo įgyvendintos iki šių gairių priėmimo. Be to, ši institucija tvirtina, kad 1998 m. gairės buvo paskelbtos *Europos Sąjungos oficialiame leidinyje* 1998 m. kovo 10 d., t. y. vieną dieną prieš priimant Įstatymą Nr. 9/98 ir beveik prieš vieną mėnesį iki jo įsigaliojimo. Todėl jos buvo puikiai prieinamos ginčijamos pagalbos gavėjams.

102 Be to, aplinkybė, kad buvo įvykdytos pagalbos suteikimo sąlygos, nurodytos Įstatyme Nr. 9/1998, nesuteikia jokio tikrumo dėl šios pagalbos suteikimo, kol Komisija jos nepatvirtino. Taigi, nors *Regione autonoma della Sardegna* yra subjektas, kuris paprastai gali būti regioninės pagalbos gavėjas, vis dėlto visa šiam regionui suteikta pagalba neturėtų būti iš anksto kvalifikuojama kaip suderinama su vidaus

rinka. Bet kuriuo atveju skundžiamo sprendimo 232 ir 233 punktuose Bendrasis Teismas tik atsakė į ieškovių argumentą, kad vien Įstatymo Nr. 9/1998 įsigaliojimas suteikia įmonėms tikrumo dėl galimybės gauti ginčijamą pagalbą.

Teisingumo Teismo vertinimas

103 SESV 107 straipsnio 3 dalies a punkte numatyta, kad vidaus rinkai neprieštaraujančia gali būti laikoma pagalba, skirta regionų, kuriuose yra neįprastai žemas gyvenimo lygis arba didelis nedarbas, ekonominei plėtrai skatinti.

104 Taigi, Komisija turi teisę atsisakyti suteikti pagalbą, jei ji neskatina pagalbą gavusių įmonių elgtis taip, kad būtų prisidėta prie vieno iš SESV 107 straipsnio 3 dalyje numatytų tikslų įgyvendinimo. Todėl tokia pagalba turi būti reikalinga siekiant šioje nuostatoje įtvirtintų tikslų, be šios pagalbos, vien tik taikant rinkos dėsnius, įmonės – pagalbos gavėjos – negalėtų pasiekti numatytų tikslų (šiuo klausimu žr. 1980 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Philip Morris Holland prieš Komisiją*, 730/79, Rink. p. 2671, 16 ir 17 punktus). Iš tiesų, pagalba, kuri pagerina ją gavusios įmonės finansinę padėtį ir yra nebūtina SESV 107 straipsnio 3 dalyje numatytiems tikslams pasiekti, negali būti laikoma suderinama su bendrąja rinka (žr. 2008 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Nuova Agricast*, C-390/06, Rink. p. I-2577, 68 punktą).

105 Iš prieš tai nurodytų aplinkybių išplaukia, kad, atsižvelgiant į SESV 107 straipsnio 3 dalies a punktą, tam, kad planuojama pagalba būtų suderinama su bendrąja rinka, ji turi būti būtina regionų, kurių padėtis blogesnė, vystymuisi. Šiuo tikslu turi būti įrodyta, kad, nesant planuojamos pagalbos, investicijos, skirtos tam tikro regiono vystymuisi palaikyti, nebūtų realizuotos. Tačiau, jei paaiškėtų, kad šios investicijos turi būti panaudotos ir nesant planuojamos pagalbos, darytina išvada, kad pastarosios vienintelis tikslas buvo pagerinti finansinę pagalbą gavusių įmonių padėtį, neįgyvendinant sąlygos, numatytos SESV 107 straipsnio 3 dalies a punkte, t. y. ji turi būti būtina regionų, kurių padėtis blogesnė, vystymuisi.

106 Dėl kriterijų, į kuriuos atsižvelgiant riekia vertinti regionams skirtos pagalbos būtinumą, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 215 punkte nusprendė, kad pagalbos paraiškos pateikimas prieš pradedant įgyvendinti investicijų projektą yra paprastas, reikšmingas ir adekvatus kriterijus, leidžiantis Komisijai preziumuoti planuojamos pagalbos būtinumą.

107 Ši išvada nekvestionuojama šiuo apeliaciniu skundu.

108 Be to, skundžiamo sprendimo 226 punkte Bendrasis Teismas nusprendė, kad reikia išnagrinėti, ar ieškovės įrodė aplinkybes, galinčias užtikrinti ginčijamos schemos skatinamąjį poveikį net ir pagalbos paraišką pateikus prieš pradedant įgyvendinti nagrinėjamus projektus.

109 Iš to išplaukia, pirma, kad kaltinimą, jog Bendrasis Teismas nustatė pagalbos paraiškos pirmumo kriterijų remdamasis nepaneigiama prezumpcija siekdamas įvertinti pagalbos būtinumą, lemia akivaizdžiai klaidingas skundžiamo sprendimo aiškinimas. Iš tiesų, Bendrasis Teismas aiškiai pripažino, kad minėtas būtinumas gali būti įrodytas remiantis kitais, ne nurodytais, kriterijais.

110 Dėl tos pačios priežasties kriterijai, susiję su formaliu minėto kriterijaus pobūdžiu ir „soft law“ akto, kaip antai gairių, privalomo teisinio poveikio nebuvimu, yra neveiksmingi.

111 Antra, dėl aplinkybių, nurodytų šio sprendimo 98 punkte, kurios, apeliančių teigimu, gali įrodyti, kad ginčijama schema buvo skatinamojo pobūdžio jų įgyvendinamiems projektams, reikia išnagrinėti, pirma, argumentą, kad *Regione autonoma della Sardegna* priskirtinas prie SESV 107 straipsnio 3 dalies a punkte nurodytų regionų.

112 Nors tiesa tai, kad ši aplinkybė yra privaloma tam, kad nuostata, kuria nukrypstama nuo SESV 107 straipsnio 3 dalies, galėtų būti taikoma, tačiau minėta aplinkybė nereiškia, kaip tai tvirtina ir Komisija, kad visi pagalbos projektai, galintys būtų įgyvendinti minėtame regione, iš karto bus laikomi būtinais jo vystymuisi. Todėl dėl tokios aplinkybės savaime ginčijama pagalba neturėtų būti kvalifikuojama kaip būtina šio regiono vystymuisi.

113 Antra, dėl aplinkybių, nurodytų visų apeliančių, susijusių su tuo, kad jos jau gavo ankstesnę pagalbos schemą, panašią į ginčijamą schemą, ir dėl to, kad buvo atsisakyta pretenduoti į įvairią pagalbą tam, kad būtų gauta nagrinėjama pagalba, reikia pažymėti, kaip tai nurodė ir Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 227 punkte, kad ginčijamame sprendime buvo aptariama pagalbos schema, o ne individuali pagalba. Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad dėl šios priežasties Komisija neprivalėjo vertinti ypatingų individualių ginčijamos pagalbos gavėjų aplinkybių. Todėl jis atmetė argumentus, susijusius su ypatinga pagalbos gavėjų padėtimi arba elgesiu, kaip nereikšmingus.

114 Taip nuspręsdamas Bendrasis Teismas nepadarė jokios teisės klaidos. Iš tiesų, iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad pagalbos schemos atveju Komisija gali apsiriboti konkrečios schemos požymių analize, siekdama sprendimo motyvuose įvertinti, ar ši schema yra būtina norint pasiekti vieną iš SESV 107 straipsnio 3 dalyje numatytų tikslų. Komisija sprendime dėl tokios schemos neturi atlikti pagal tokią pagalbos schemą skirtos individualios pagalbos analizės. Tik susigrąžinant pagalbą būtina tikrinti kiekvienos susijusios įmonės individualią padėtį (žr. 2011 m. birželio 9 d. Sprendimo *Comitato „Venezia vuole vivere“ prieš Komisiją*, C-71/09 P, C-73/09 P ir C-76/09 P, Rink. p. I-4727, 63 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

115 Aplinkybės, pagal kurias kai kurie pagalbos gavėjai, viena vertus, pasinaudojo ankstesne pagalbos schema, panašia į ginčijamą pagalbą, ir, kita vertus, atsisakė pretenduoti į įvairią pagalbą tam, kad galėtų pasinaudoti nagrinėjama pagalba, siejamos su konkrečia tam tikrų pagalbos gavėjų padėtimi, bet ne su bendrais ginčijamos schemos požymiais. Todėl Bendrasis Teismas nepadarė teisės klaidos laikydamas šias aplinkybes nereikšmingomis vertinant pagalbos schemos būtinumą.

116 Trečia, dėl argumento, kad Įstatymo Nr. 9/1998 įsigaliojimas paskatino apeliantes panaudoti nagrinėjamas investicijas, turint omenyje tai, kad jos įvykdė visas pagrindines šiame įstatyme numatytas sąlygas pagalbai gauti, pakanka pažymėti, kad teisinis pagrindas, įtvirtinantis ginčijamą schemą, neapsiriboja Įstatymu Nr. 9/1998, bet buvo papildytas, visų pirma, Dekretu Nr. 285/1999, vėliau – nutarimais Nr. 33/3, Nr. 33/4 ir Nr. 33/6, kaip matyti iš Bendrojo Teismo konstatavimo skundžiamame sprendime.

117 Šios teisinio pagrindo aplinkybės, susijusios su ginčijama schema, yra individualios reikšmės šioje byloje. Iš tikrųjų, viena vertus, iš skundžiamo sprendimo 169 punkto matyti, kad *Regione autonoma della Sardegna* niekada neneigė nei savo susirašinėjime su Komisija, nei Bendrajame Teisme įsipareigojimo suteikti pagalbą tik projektams, pradėtiems pateikus pagalbos paraišką. Be to, Italijos valdžios institucijos patikino Komisiją, kaip tai buvo konstatuota skundžiamo sprendimo 5 punkte, kad ginčijama schema susijusi tik su projektais, kurie bus vykdomi „vėliau“, ir kad ši sąlyga patvirtinta Įstatymo Nr. 9/1998 įgyvendinimo nuostatose.

118 Kita vertus, kaip konstatavo Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 235 punkte, nagrinėjamų investavimo projektų atitikimas pagalbos skyrimo reikalavimus niekaip neišplaukia iš minėtame įstatyme numatytos schemos.

119 Todėl Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 236 punkte teisingai atmetė argumentą dėl Įstatymo Nr. 9/1998 įsigaliojimo.

120 Ketvirta, dėl argumento, kad Bendrasis Teismas neišnagrinėjo tariamo Italijos valdžios institucijų ir pagalbos gavėjų negalėjimo atsižvelgti į 1998 m. gaires, pakanka nukreipti į skundžiamo sprendimo 186 punktą, kuriame Bendrasis Teismas konstatavo, kad nuostata, dėl kurios ginčijama schema yra neteisėta ir nesuderinama su bendrąja rinka, yra ne Įstatyme Nr. 9/1998, bet Nutarime Nr. 33/6, kuris buvo priimtas visiškai įsigaliojus 1998 m. gairėms.

121 Penkta, dėl *Grand Hotel Abi d'Oru* ir *Timsas* nurodytų kaltinimų, pakartotų šio sprendimo 100 punkte, reikia pažymėti, kad Bendrojo Teismo atsakymas, pateiktas skundžiamo sprendimo 226–228 punktuose, ir kaip išplaukia iš šio sprendimo 113–115 punktuose nurodytų samprotavimų, nėra nei visiškai nemotyvuotas, nei nepakankamai motyvuotas ar prieštaraujantis.

122 Galiausiai dėl HGA ir *Regione autonoma della Sardegna* nurodytos kritikos, kad skundžiamo sprendimo 232 ir 233 punktuose yra teisės klaida, reikia konstatuoti, kad ji yra neveiksminga, todėl negali lemti skundžiamo sprendimo panaikinimo, nes pastarasis yra pakankamai pagrįstas motyvais, pakartotais šio sprendimo 111–121 punktuose.

123 Todėl reikia atmesti šį apeliacinio skundo pagrindą kaip iš dalies nepagrįstą ir iš dalies neveiksmingą, nes bet kuriuo atveju patvirtinantis sprendimas draudžia suteikti pagalbą, kai pagalbos paraiška pateikiama vėliau, nei pradedami darbai.

*Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su nešališkumo ir konkurencijos apsaugos principų pažeidimu*

Šalių argumentai

124 HGA kaltina Bendrąjį Teismą pažeidus nešališkumo ir konkurencijos pasaugos principus, nes jis nenusprendė, kad ieškovės privalėjo būti vertinamos taip pat, kaip ir kitos 10 įmonių, kurios pateikė savo paraiškas prieš pradėdamos darbus, bet prieš priimant nutarimus Nr. 33/4 ir Nr. 33/6.

125 Komisija tvirtina, kad šis apeliacinio skundo pagrindas nepriimtinas.

Teisingumo Teismo vertinimas

126 Iš SESV 256 straipsnio ir Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirmos pastraipos ir Procedūros reglamento 168 straipsnio 1 dalies d punkto išplaukia, kad apeliaciniame skunde turi būti tiksliai nurodyti sprendimo, kurį prašoma panaikinti, ginčijami aspektai ir teisiniai argumentai, kuriais remiamasi (minėto 2011 m. birželio 9 d. Sprendimo *Diputación Foral de Vizcaya ir kt. prieš Komisiją* 78 punktas).

127 Tačiau šioje byloje HGA tik pateikia argumentus, kuriuos ji pateikė pirmojoje instancijoje ir tiksliai nenurodė ginčijamų skundžiamo sprendimo aspektų ir pagrindų, dėl kurių Bendrasis Teismas, atmesdamas minėtus argumentus, padarė teisės klaidą.

128 Todėl šį apeliacinio skundo pagrindą reikia atmesti kaip nepriimtiną.

*Dėl apeliacinio skundo pagrindo, susijusio su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu*

Šalių argumentai

129 HGA kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad skundžiamo sprendimo 274, 275 ir 281 punktuose nusprendė, jog pagalbos gavėjų teisėtų lūkesčių principas netaikytinas, nes patvirtinančiu sprendimu buvo aiškiai reikalaujama, kad pagalbos paraiška būtų pateikta iki darbų pradžios. Dauguma apeliančių tik žinojo,

kad apie Įstatymą Nr. 9/1998 buvo pranešta Komisijai ir kad pastaroji jį patvirtino. Iš tiesų, *Regione autonoma della Sardegna* jų neinformavo apie pagalbos paraiškos išankstinio pateikimo sąlygą ir joms pateikė patvirtinančio sprendimo, kuriame šios sąlygos nebuvo, kopiją. Be to, šio sprendimo paskelbimas *Europos Sąjungos oficialiame leidinyje* nepatvirtina minėtos sąlygos. Esant šioms aplinkybėms, nacionalinių valdžios institucijų patikinimai lėmė visų apeliančių teisėtus lūkesčius.

130 *Regione autonoma della Sardegna* priduria, kad pagalbos gavėjams galėjo kilti teisėtų lūkesčių dėl priemonės suderinamumo su bendrąja rinka, nes jos darbus pradėjo tik po pranešimo apie nagrinėjamą pagalbą Komisijai. Jų teisėtų lūkesčių principas netaikytinas tik jei apie šią pagalbą nepranešta, o taip nėra šiuo atveju.

131 Komisija mano, kad šis apeliacinio skundo pagrindas grindžiamas daliniu ir klaidingu skundžiamo sprendimo aiškinimu, nes schema pagal Įstatymą Nr. 9/1998, iš dalies pakeistą Nutarimu Nr. 33/6, niekada nebuvo pakeista. Be to, ši institucija nepateikė jokių patikinimų dėl minėtos schemos suderinamumo su vidaus rinka.

Teisingumo Teismo vertinimas

132 Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 273 punkte teisingai pažymėjo, kad teisė remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu suponuoja, kad kompetentingos Sąjungos valdžios institucijos iš leidžiamų ir patikimų šaltinių suinteresuotam asmeniui pateikė tikslius, besąlygiškus ir tikrovę atitinkančius patikinimus. Iš tiesų, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, ši teisė suteikiama kiekvienam asmeniui, esančiam tokioje padėtyje, kurioje Sąjungos institucija, įstaiga ar agentūra, suteikdama jam konkrečias garantijas, sukėlė pagrįstų lūkesčių. Tokias garantijas, neatsižvelgiant į jų pateikimo formą, sudaro tiksli, besąlygiška ir tikrovę atitinkanti informacija (žr., be kita ko, 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Kahla Thüringen Porzellan prieš Komisiją*, C-537/08 P, Rink. p. I-12917, 63 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

133 Tačiau šioje byloje iš Bendrajam Teismui pateiktų įrodymų išplaukia, kad Sąjungos institucija, įstaiga ar agentūra nepateikė jokių tikslių, besąlygiškų ir tikrovę atitinkančių patikinimų dėl ginčijamos pagalbos suderinamumo.

134 Taip pat reikia pažymėti, kad, kaip teisingai nurodė Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 274 ir 275 punktuose, teisėtais lūkesčiais dėl valstybės pagalbos teisėtumo iš principo galima remtis, išskyrus ypatingas aplinkybes, tik jei ši pagalba buvo suteikta laikantis SESV 108 straipsnyje numatytos procedūros. Šiuo atveju patvirtinančiame sprendime nurodyta, kad Komisijos patvirtinimas apima tik pagalbą projektams, pradėtiems pateikus pagalbos paraišką, o ginčijama pagalba, kurią suteikiant nebuvo laikytasi šios sąlygos, buvo suteikta nesilaikant SESV 108 straipsnyje numatytos procedūros. Todėl ginčijamos pagalbos gavėjai negali remtis teisėtais lūkesčiais dėl minėtos pagalbos teisėtumo.

135 Be to, aplinkybė, kad, viena vertus, nacionalinės valdžios institucijos tariamai nepateikė ginčijamos pagalbos gavėjams visos patvirtinančio sprendimo kopijos ir, kita vertus, kad šio sprendimo paskelbimu *Europos Sąjungos oficialiame leidinyje* nebuvo įvykdyta sąlyga dėl pagalbos paraiškos pateikimo prieš pradedant darbus, neturi reikšmės vertinant šį apeliacinio skundo pagrindą. Iš tiesų, remiantis Reglamento Nr. 659/1999 20 straipsnio 3 dalimi, suinteresuotosios šalies prašymu jai pateikiama sprendimo kopija pagal šio reglamento 4 ir 7 straipsnius, 10 straipsnio 3 dalį ir 11 straipsnį.

136 Galiausiai *Regione autonoma della Sardegna* pateiktas argumentas, kad to, jog darbai buvo pradėti pranešus apie pagalbą, pakanka pagalbos gavėjų teisėtiems lūkesčiams dėl priemonės suderinamumo pagrįsti, bet kuriuo atveju yra neveiksmingas, nes šioje byloje apie ginčijamą schemą Komisijai nebuvo pranešta, kaip tai nurodė Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 188 punkte.

137 Todėl apeliacinio skundo pagrindą, susijusį su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

138 Atsižvelgiant į visas išdėstytas aplinkybes reikia atmesti visą apeliacinį skundą.

**Dėl bylinėjimosi išlaidų**

139 Pagal Procedūros reglamento 184 straipsnio 2 dalį, kai apeliacinis skundas yra nepagrįstas, išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas. Pagal šio reglamento 138 straipsnio 1 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal to paties reglamento 184 straipsnio 1 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas iš apeliančių, o pastarosios pralaimėjo bylą, jos turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

**1. Atmesti apeliacinius skundus.**

**2. Solidariai priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.